

NAŠA SKUPNOST

IZDAJA ZA SLOVENIJO
LETO III STEV. 19
BEOGRAD
6. oktobra 1957
Izhaja dvakrat mesečno,
vsako drugo nedeljo
Cena 10 dinarjev
Letna naročnina 250 din

GLASILO PREDSEDSTVA ZVEZNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE

AKTUALNA TEMA

RAZPRAVLJANJE O NOVEM ZAKONU

Zakon o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij je v diskusiji. Ni potrebno posebej poudarjati, da je to eden izmed temeljnih zakonov vsega gospodarskega sistema. Od tod tudi povečana odgovornost vseh, ki sodelujejo v razpravljanju, ker je od konstruktivnih prispevkov vsakega udeleženca odvisna končna fiziognomija tega zakona z njegovim pomembnim vplivom na prakso delavskega samoupravljanja in graditev gospodarskega sistema.

Postavlja se vprašanje, kako najboljše pomagati v diskusiji, da se ugotovijo slabosti in dobre strani predloga. Zdi se nam, da je osnovno izhajati iz načel, ki so vsebovana v osnovi samega predloga. Oceniti jih in preveriti, kako vplivajo v živih organizmičnih številnih gospodarskih organizacij. In to vsak v svoji organizaciji in v svojih pogojih gospodarjenja.

Ne bi bilo dobro, če bi se lotili določb zakona s predsodkom, z vnaprejšnjim izoblikovanim mnenjem o tem, katere metoda gospodarjenja je najboljše ali upoštevajoč samo svoje specifičnosti. Namesto vnaprejšnjega akademskega oblikovanega stališča, knjižne kritike, je mnogo bolj potrebna konkretna analiza njegovega učinkovanja v luči doseženih rezultatov v prvem letu in na temelju pričakovane dohodka v prihodnjem letu.

Ali naj posebej poudarimo, da od zakona in sistema ni mogoče pričakovati, da bi vsakemu tudi najslabšemu podjetju dal več kakor podjetje samo s svojim delom zasluži? Ločimo v razpravljanju okoliščine, ki poudarjajo slabosti predloga, in nujnost, da se napravijo neogibni popravki, od naših lastnih slabosti. To ne pomeni, da ni treba opozoriti na vse posebnosti posameznih gospodarskih organizacij, ki terjajo, da jih posebej tretiramo.

Čim bolj široko razmišljanje o zakonu in čim več predlogov bo nudilo možnost, da bo zakon čim bolj popoln odsev doseženih izkušenj v gospodarjenju.

GOSPODARSTVO V LETU 1957

Za razvoj gospodarstva v letošnjem letu je značilen velik porast aktivnosti, ki se kaže v krepkem porastu proizvodnje, v porastu vseh oblik potrošnje, v stabilizaciji odnosov na tržišču, v povečanju delovne storilnosti in končno je za gospodarsko aktivnost letošnjega leta značilen tudi nadaljnji porast splošnega volumena zamenjave z inozemstvom. Spremembe v strukturi proizvodnje in potrošnje kakor tudi v strukturi investicij so v osnovi v skladu s smotri naše nove gospodarske politike. Analiza tekočega gibanja v gospodarstvu nam omogoča, da ocenimo, ali pomeni sedanja visoka stopnja gospodarske aktivnosti prehodni konjunktorni pojav, ali gre za težnje trajnejše gospodarske ekspanzije.

Gibanje proizvodnje

V letošnjem letu smo realizirali visok porast proizvodnje v malone vseh industrijskih vejah. Dobra založenost z reprodukcijskim materialom, ugoden energetski položaj, oskrbljenost gospodarstva z denarnimi sredstvi, povečano domače povpraševanje in sorazmerno ugodne izvozne možnosti kakor tudi izrazito ugodna letina v kmetijstvu so bile tiste spodbujevalne prvine, ki so vplivale na dinamični porast industrijske proizvodnje v minulem razdobju. V prvih sedmih mesecih je industrijska proizvodnja večja za 19 odstotkov v primerjavi z enakim lanskim razdobjem ali za 27 odstotkov v primerjavi z enakim razdobjem l. 1955. Čeprav je dinamično porast proizvodnje od avgusta nekaj šibkejši kakor prej, je mogoče že danes oceniti, da bo skupni obseg industrijske proizvodnje letos za približno 15 odstotkov večji kakor lani. V primerjavi z lanskim letom pričakujemo, da bo izpolnjena industrijska proizvodnja takole: hidroenergija 119, premog 107, nafta 128, črna metalurgija 124, barvasta metalurgija 109, nekovine 116, kovinska industrija 118, ladjedelništvo 116, elektroindustrija 135, kemična industrija 120, industrija gradbenega materiala 113, lesna industrija 114, industrija papirja 112, tekstilna industrija 115, industrija usnja in obutve 116, industrija gume 124, živilska industrija 121, grafična industrija 114 in tobačna industrija 85.

V oceni industrijske aktivnosti ne pomeni nič manj važne prvine, kakor je splošna raven struktura proizvodnje. Ustvaritev smotrov naše gospodarske politike je na prvem mestu vezana na ustva-

ritev take strukture proizvodnje, ki bo v skladu s potrebami notranjega in zunanega tržišča. Kot pozitivno naj poudarimo dejstvo, da so bile letos realizirane pomembne spremembe v strukturi industrijske proizvodnje v smeri povečanja proizvodnje reprodukcijskega materiala in blaga za široko potrošnjo. Te spremembe v strukturi proizvodnje pa še niso vedno take, da bi zagotavljale optimalno

Napisal: Hasan BRKIČ

strukturo osebne in investicijske potrošnje kakor tudi ustrezno raven in strukturo izvoza. Bazična industrija, posebno pa industrija strojev in opreme, je v procesu prilagojevanja zahtevam notranjega in zunanega tržišča. Ta proces je povezan z daljnosežnimi spremembami v proizvodni usmeritvi, v specializaciji proizvodnje in nadaljnjem zniževanju proizvodnih stroškov ne samo pri posameznih podjetjih, temveč v celih skupinah kovinske in strojne industrije. Letos je prišla krepko do izraza pobuda posameznih podjetij teh industrijskih vej, da bi boljše izkoriščale zmogljivosti, popolnoma ali delno preusmerile proizvodnjo, razvijale proizvodno kooperacijo itd.

Bilo bi pretirano, če bi trdili, da so problemi nadaljnega razvoja in pravilne proizvodne usmeritve v teh industrijskih sektorjih že rešeni. So objektivne in subjektivne težave, s katerimi se morajo boriti ta podjetja, ko rešujejo omenjene probleme. Z ustreznimi ukrepi, od katerih so bili nekateri storjeni v strojni industriji že letos, je potrebno pospešiti proces preusmeritve in dolgoročnejšega usmerjanja proizvodnje posameznih bazičnih industrij, kakršne so: industrija motorjev, industrija kmetijskih strojev, industrija delovnih strojev, velika elektroindustrija, industrija gozdnih vozil itd. Vzpon in ekspanzija industrijske proizvodnje bosta v prihodnjem letu v marsičem odvisna od tega, s kakšno naglico se bodo te osnovne veje naše industrije usmerile v proizvodnji po potrebah in strukturi notranjega in zunanega tržišča.

Letos smo realizirali pomemben porast proizvodnje dobrin, ki služijo trajnejši osebni potrošnji (hladilniki, pralni aparati in aparati za druge potrebe sodobnega gospodinjstva, radijski aparati, motocikli itd.). Povečana domača proizvod-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s t. strani)

nja in uvoz takih izdelkov sta pozitivno vplivala na strukturo notranje potrošnje, v kateri zavzema čedalje pomembnejši delež potrošnja industrijskega blaga. Te industrijske veje, ki bodo imele v prihodnje čedalje pomembnejši delež v skupni industrijski proizvodnji, so danes pretirano usmerjene k uvozu delov iz inozemstva tako, da ima uvoženi material zelo visok delež v njihovih končnih izdelkih. Premalo odločna usmeritev v osvajanju nove proizvodnje ob najvišjem možnem uporabljanju domačih surovin in domače industrije pritiska danes na čedalje večji uvoz, kar negativno vpliva na tekočo plačilno bilanco. Povezava uvoza reprodukcijskega materiala s stopnjo osvajanja nove proizvodnje v teh industrijskih vejah se kaže danes kot nujen ukrep, da bi jih bolj odločno usmerjali k čim bolj popolnemu in hitrejšemu osvajanju novih izdelkov.

Tudi v drugih industrijskih vejah so potrebni, čeprav ne v taki meri, nadaljnji ukrepi za usmerjanje proizvodnje in njene strukture, ki bi bile čim bolj optimalne s stališča stroškov in prodaje na notranjem in zunanem tržišču.

Pomembna prvina v gibanju industrijske proizvodnje je porast delovne storilnosti. Zaposlenost v industriji se je povečala za 7 odstotkov, medtem ko se je proizvodnja povečala za 19 odstotkov.

Letos smo uresničili visoko raven kmetijske proizvodnje, kar je posebno pozitivno vplivalo na stabilnost gospodarskega položaja in na izboljšanje splošnih pogojev za nadaljnjo gospodarsko ekspanzijo. Ugodne vremenske razmere, povečane setvene površine, povečane investicije v kmetijstvo, širše uporabljanje kemičnih sredstev in drugih agrotehničnih ukrepov, a posebno krepitev zadrug, kmetijskih posestev in razvoj raznih oblik kooperacije z individualnimi proizvajalci, so pomembni osovno činitelje, ki so vplivali na porast kmetijske proizvodnje. Porast proizvodnje je bil dosežen v vseh vejah kmetijstva, posebno pa se je povečal pridelek žita in industrijskih kultur, kar bo posebno pozitivno vplivalo ne samo na stabilizacijo odnosov na notranjem tržišču, temveč tudi na odnose v zunanjetrgovinski bilanci.

Dohodek in kupna moč

Dinamika proizvodnje in porast zaposlenosti sta izzvala porast dohodka in plač. Denarni dohodki prebivalstva so bili v letošnjih osmih mesecih za 24,4 odstotka višji kakor v ustreznem lanskem razdobju. Skupni denarni dohodki prebivalstva so bili realizirani takole:

	Indeks	
	1. VIII. 1956	1. VIII. 1957
1. VIII. 1955	1. VIII. 1956	
Plačni sklad	107,6	122,7
Socialni prejemki	107,3	112,0
Dohodki od prodaje kmetij, pridelkov	101,2	133,6
Dohodki od obrti in prevozu uslug	88,6	114,5
Drugi dohodki	126,7	138,3

V prvih 8 mesecih je plačni sklad v primerjavi z enakim razdobjem lanskega leta porasel za približno 48 milijard, kar je prišlo kot rezultat povišanja plač in povečanja zaposlenosti. V enakem razdobju so se dohodki vasi povišali za 25 milijard.

Na oblikovanje povpraševanja je vplivalo tudi gibanje potrošniških kreditov. V primerjavi s stanjem konec decembra lani se je povečal saldo izkoriščanja potrošniških kreditov v osmih mesecih letošnjega leta za 16 milijard din. Skupna potrošnja prebivalstva (brez naravnih potrošnje in potrošnje v neposredni zamenjavi prebivalstva) s potrošniškimi krediti je bila v osmih mesecih za 27 odstotkov višja kakor v enakem razdobju lanskega leta. Realni porast skupne potrošnje je nekaj nižji glede na to, da je splošna raven maloprodajnih cen porasla v tem razdobju za približno 2 odstotka. Čeprav se niso urejeni podatki o gibanjih realne mezde, kažejo podatki za več mesecev, da so se realne plače delavcev povečale za približno 13 odstotkov, pri uslužbencih pa za 17 odstotkov.

Investicijska dejavnost

Za letošnje leto je značilna intenzivna potrošnja investicijskih skladov. Do konca julija opravljene investicije, vključno investicijsko vzdrževanje, znašajo 50 odstotkov po planu določenih investicij. Hkrati je še močneje prišel do izraza pri financiranju investicij okrepljen delež decentraliziranih skladov. Spremenjena struktura naložb se uveljavlja v hitrejšem porastu negospodarskih investicij, medtem ko je delež gospodarskih investicij nekaj nižji, kakor je bilo določeno v planu. V skupnih gospodarskih investicijah se je zmanjšal delež investicij za industrijo in promet, medtem ko se investicije na drugih gospodarskih področjih gibljejo v okviru planskih predvidevanj. Letos se je posebno povečala investicijska dejavnost v komunalnem gospodarstvu.

V letošnjem letu je prišla do izraza močna težnja po porastu splošnega volumena investicij. Močan porast likvidnih sredstev pri investitorjih je vsiljeval potrebo, da se zaradi obvarovanja poročev, ki so določeni z letnim planom, storijo ukrepi za omejitve investicij, ki se financirajo iz skladov politično teritorialnih enot. Zaradi porasta proizvodnje investicijskega materiala investicijska potrošnja ni izzvala motenj na tržišču, toda ob koncu polletja so se pokazale težnje, ki bi lahko negativno vplivale na stabilnost gospodarstva. Nadaljnji ukrepi v smeri vzdržanja in nadzorstva nad ustrezno ravnanje investicij, a posebno ukrepi v smeri realizacije strukture investicij, ki bi se ujemale z ustrezno optimalno strukturo proizvodnje, ostajajo kot ena izmed pomembnih prvih nadaljnega vzpona in ekspanzije gospodarstva.

Težnje na tržišču

Povečana gospodarska aktivnost v državi, o kateri smo prej govorili, je prišla do izraza v povišanih dohodkih potrošnikov in s tem v povečanem povpraševanju. Hkrati se je povečalo tudi povpraševanje po investicijskem blagu. Povečano notranje povpraševanje je hkrati spremljalo sorazmerno stabilnejše povpraševanje z inozemskega tržišča. Povečano domače povpraševanje in realizirana raven izvoza pa nista izzvala motenj na tržišču. Visoka raven povpraševanja je bila krita s stalnim dotokanjem blagovnih skladov. Tako gibanje blagovnih skladov je omogočilo porast domače proizvodnje, medtem ko je povečan uvoz bil po drugi strani važen činitelj stabilnosti. Visoka raven potrošnje, čeprav ni spravila v nevarnost stabilnosti tržišča, je zaustavila porast zalog v proizvodnji in trgovini, kar je bil pomemben kazalec za omejevanje

določenih kategorij potrošnje, posebno investicijske in proračunske.

Gibanje zalog potrošnega blaga posebno kaže neenakomernost, kar je razvidno iz stanja zalog potrošnega blaga pri najvažnejših industrijskih vejah ob koncu avgusta v primerjavi z enakim mesecem lani (izraženo v indeksih): kovinska industrija 175, elektroindustrija 126, lesna industrija 121, tekstilna industrija 84, usnjarska in obutvena industrija 88, živilska industrija 144.

Povečano povpraševanje ni motilo stabilnosti gibanja cen, posebno v industrijskem sektorju, kljub temu, da se je v gibanju zalog pokazala težnja po zaustavitvi porasta.

Zaradi ekspanzije proizvodnje in povečanega uvoza je oskrbljenost tržišča z investicijskimi materiali zagotovila stabilnost cen investicijskih materialov. Depresivne težnje, ki so prišle do veljave na tem tržišču v začetku letošnjega leta, je odvrnila povečana investicijska graditev, tako da so se gibale cene investicijskega materiala, ki so v začetku leta bile za 2 odstotka nižje od povprečja cen v letu 1956, v zadnjih mesecih na ravni iz januarja 1957.

Povečana potrošnja je v določeni meri vplivala na gibanje cen kmetijskih pridelkov, kjer je v več mesecih prišla do izraza močnejša težnja po porastu. Gibanje kmetijskih cen pomeni letos nadaljevanje procesa, ki se je že začel v l. 1955, tako da položaj na tem tržišču ni mogoče ocenjevati izključno s stališča tekočega položaja, temveč je potrebno upoštevati učinek dolgoročnih teženj kakor tudi splošno gospodarsko politiko v odnosu do kmetijstva. Čeprav so cene v zadnjih mesecih pod vplivom letošnje žetve postale stabilnejše, se kljub temu splošna raven odkupnih cen kmetijskih pridelkov stabilizira na višji ravni.

Podobna gibanja se uveljavljajo tudi pri prodajnih cenah kmetijskih pridelkov na drobno. V juliju, a posebno v avgustu kažejo prodajne cene na drobno v primerjavi z lanskim decembrom težnjo po znižanju, medtem ko se v primerjavi z ravnijo cen v enakih mesecih lanskega leta odraža enak tempo porasta (za 3%).

Splošna porast proizvodnje in novi odnosi v potrošnji ustvarjajo pogoje za stabilizacijo kmetijskih cen, kar bo zelo pomembna prvina splošne gospodarske stabilnosti.

Gledana v celoti kažejo gospodarska gibanja letos v osnovi pozitivne težnje in jasno ilustrirajo krepko ekspanzijo gospodarstva, ki se bo nadaljevala glede na ugodna gibanja na notranjem in zunanem tržišču tudi v prihodnjem letu. Skladnejši odnosi v proizvodnji in potrošnji na višji ravni gospodarske aktivnosti, pozitivne težnje v spreminjanju strukture proizvodnje in investicij, krepak porast izvoza, porast standarda in produktivnosti so pozitivne prvine gospodarskega gibanja. Težnje sorazmerno hitrejšega porasta potrošnje, posebno investicijske in proračunske, bi lahko ogrozile stabilnost in zato se uveljavljanje ukrepov zveznega izvršnega sveta za umerjene investiranje in umerjene neproduktivno potrošnje kaže kot nujnost na samo s stališča interesov stabilnosti notranjega tržišča, temveč tudi s stališča naporov, ki jih podvzemamo za izboljšanje zunanjetrgovinske plačilne bilance.

Uskladitev strukture proizvodnje s spreminjajočo strukturo notranje potrošnje in s potrebo po nadaljnji krepitvi izvoznega potenciala pomeni eno izmed bistvenih prvih nadaljnega dinamičnega gibanja našega gospodarstva.